

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

În cadrul deliberărilor asupra Hotărîrii nr.1 din 15 ianuarie 2013, prin care Curtea a recunoscut constituționale prevederile alin.(3) și alin.(3¹) din articolul 60 al Codului de executare al Republicii Moldova, am ajuns la o altă concluzie, din care cauză expun prezenta opinie separată.

1. Consider că prevederile alin.(3) și alin.(3¹) din articolul 60 al Codului de executare al Republicii Moldova contravin principiilor clarității și previzibilității legii și, deci, art.23 din Constituție, deoarece termenul de 15 zile, instituit prin aceste prevederi, vine în contradicție directă cu scopul reglementării instituției executării silită. Instituirea unui termen de executare benevolă în cadrul procedurii de executare silită prin sine însăși reprezintă o contradicție. Consider că amînarea prin lege pentru încă 15 zile a procedurii de executare silită creează o incertitudine pentru creditor, care se adresează executorului judecătoresc să efectueze executarea silită. Nefiind formulată cu suficientă precizie, norma nu permite persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă consecințele acesteia.

În aspectul menționat, Curtea nu a dat dovadă de consecvență în raport cu propria jurisprudență. Astfel, în Hotărîrea nr.26 din 23.11.2010, prin care au fost declarate neconstituționale unele prevederi ale art.63 din CPP, Curtea a menționat:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încît să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.”

Contrar acestei jurisprudențe și în pofida faptului că CtEDO consideră claritatea și previzibilitatea legii ca principii de bază pentru protecția drepturilor fundamentale, Curtea a menționat această „contradicție” la §92-93, dar nu a recunoscut-o incompatibilă cu Legea Supremă.

2. Nu pot subscrie la concluzia enunțată în §87 al hotărîrii, potrivit căreia procedura executării în contenciosul administrativ este echivalentă cu cea contestată. Or, în contenciosul administrativ, conform art.16 din Codul de executare, executarea benevolă se declanșează pînă la prezentarea hotărîrii judecătorești spre executare silită.

De asemenea, consider inacceptabilă invocarea în §84 a Hotărîrii Curții Constituționale nr.7 din 5 aprilie 2011 în contextul respectiv. Fragmentul citat din practica CtEDO a fost invocat de Curte pentru a se recunoaște necesitatea instituirii procedurii de executare benevolă, însă aceasta trebuie să preceadă

declanșarea procedurii de executare silită (așa cum propune Curtea, în adresă sa, expediată Parlamentului, să fie modificat Codul de executare). Or, procedura aplicabilă actualmente este alta. Mai mult ca atât, în Hotărîrea nr.7 din 5 aprilie 2011 exemplul invocat din jurisprudența CtEDO vine să susțină argumentele privind necesitatea întreprinderii măsurilor restrictive pentru a nu permite debitorului să părăsească țara, după care să fie aplicată procedura executării silite, pentru care motiv jurisprudența respectivă nu are nici o relevanță pentru cauza dată.

3. Curtea a recunoscut neclaritatea prevederilor contestate în adresa atașată la hotărîre, remisă Parlamentului, arătînd căile de înlăturare a deficiențelor. Susțin soluția propusă în §95 al hotărîrii, dar sunt de părere că adresa Curții, indicînd soluția concretă, prin care pot fi lichidate lacunele legii, comportă semnificația unei inițiative legislative, ceea ce contrazice normele constituționale referitoare la competența Curții Constituționale.

În sensul enunțat, sunt de părere că, pentru a garanta respectarea principiilor constituționale ale clarității și previzibilității legii și pentru a nu leza drepturile persoanei, norma care generează incertitudinea legală trebuie anulată prin declararea ei neconstituțională. În caz contrar, orice contradicție cu Constituția ar putea fi atribuită la lacune legislative, ceea ce ar fi în dezacord cu art.79 din Codul jurisdicției constituționale, care prevede ca temei pentru adresă doar lacunele în legislație.

4. Avînd în vedere că procedura executării silite a fost instituită în special pentru satisfacerea pretențiilor creditorului, imprevizibilitatea normei contestate devine evidentă în contextul avantajelor oferite debitorului, recunoscut în această calitate printr-o hotărîre judecătorească definitivă. În acest sens, este inexplicabilă rațiunea prevederilor contestate, în condițiile în care, după epuizarea termenelor prescrise pentru stingerea benevolă a datoriei și după un proces îndelungat de judecată, în care debitorul nu a dorit să se conformeze cerințelor legale ale creditorului, lui i se mai acordă un termen de grație.

Nu poate fi trecut cu vederea nici faptul că amînarea pentru un nou termen a executării angajamentelor materiale poate cauza creditorului prejudicii grave, uneori soldate cu falimentarea sa. Instituirea termenului în cauză ar fi fost justificată numai în cazul dacă ar fi devansat declanșarea procedurii executării silite a creanței.

Mai mult ca atât, din momentul adresării către executorul judecătoresc, creditorul suportă cheltuielile pentru orice acțiune întreprinsă de acesta, inclusiv pentru perfectarea somației adresată debitorului privind executarea benevolă a hotărîrii. Acest fapt pune creditorul într-o situație inechitabilă în raport cu debitorul și poate genera un nou litigiu privind plata cheltuielilor de executare. Or, în cazul executării benevole a hotărîrii de către debitor, creditorul, care a obținut cîștig de cauză, dispunînd de o hotărîre judiciară definitivă în favoarea sa, nu poate fi obligat să achite aceste cheltuieli. Însă nici debitorului nu i se poate imputa această obligație, deoarece a executat creanța benevol.

5. Neconformitatea normei contestate sub aspectul principiilor previzibilității și clarității legii rezultă și din faptul că termenul de 15 zile pentru

executarea benevolă a titlului executoriu nu prevede nici o excepție. Aceasta contrar situațiilor privind executarea imediată a hotărîrilor judiciare, reglementate de art.256 din CPC, precum plata pensiei de întreținere ș.a., care sunt de necesitate vitală. Deoarece actul de dispoziție devine obligatoriu doar începînd cu cea de-a 16-a zi după adoptare (eliberarea documentului executoriu), amînarea momentului de la care hotărîrea definitivă începe a-și produce efectele vine în contradicție cu art.20 din Constituție, echivalînd cu încălcarea termenului rezonabil de exercitare a justiției. Executarea silită fiind o parte a procesului de înfăptuire a justiției, amînarea executării în realitate echivalează cu amînarea finalizării actului de justiție. În acest mod, neexecutarea în termen a hotărîrilor judecătorești poate avea consecințe grave prin prisma respectării dreptului la un proces echitabil, fapt recunoscut de CtEDO în mai multe cauze împotriva Republicii Moldova.

6. Prin amînarea procedurii de executare pentru un termen de 15 zile, prevederile respective intră în contradicție și cu art.120 din Constituția Republicii Moldova, care stipulează obligativitatea respectării hotărîrilor definitive ale instanțelor judecătorești. Această normă constituțională nu admite excepții în domeniul executării silit, de aceea orice amînare a executării nu poate avea caracter obligatoriu, urmînd să fie stabilită în funcție de circumstanțele reale ale cauzei și să fie susceptibilă de atac în justiție.

7. Amînînd executarea hotărîrii judecătorești definitive pentru un termen de 15 zile, norma contestată din Codul de executare restrînge dreptul de proprietate al creditorului asupra bunurilor sale. Mai mult ca atît, norma creează teren pentru eschivarea debitorului de la executarea titlului executoriu și, deci, satisfacerea creanțelor, oferindu-i realmente posibilitatea să-și înstrăineze bunurile.

8. Sunt de părere că atît legislatorul, cît și Curtea au ignorat Recomandarea Comitetului de Miniștri nr.17 (2003) privind executarea hotărîrilor judecătorești. În acest context, voi sublinia că pentru un drept dobîndit în instanța de judecată și dat spre executare „orice întîrziere a producerii efectelor sale poate transforma acest drept într-unul inoperant și iluzoriu, în detrimentul uneia din părți”, în cazul dat – al intereselor creditorului. De asemenea, orice amînare „trebuie să fie subiect de analiză din partea unui judecător (cap.III, pct.1, lit.f)” și să nu fie obligatorie pentru toți, așa cum prevăd normele contestate.

În baza celor expuse, consider că prevederile contestate ale Codului de executare trebuiau să fie recunoscute neconstituționale de Curtea Constituțională.

Victor PUȘCAȘ
Judecător al Curții Constituționale

15 ianuarie 2013